

Alles wat showy had kunnen zijn is vermeden in *Fiddler on the Roof* van regisseur Ruut Weissman. Met Thomas Acda als Tevje.

Tevje ontmoert in nieuwe *Fiddler*

FOTO ROY BEUSKER

Thomas Acda en Hanna van Vliet in *Fiddler on the Roof*.

Musical

Fiddler on the roof door Theateralliantie/Stage. Gezien: 5/11 in DeLaMar, Amsterdam. Tournee t/m 22/4. Inl: fiddlerthemusical.nl ●●●●○

Beter een slechte man dan géén man”, redeneren de Joodse inwoners van het stadje Anatevka, in tsaristisch Rusland rondom de voorlaatste jaarwisseling. En dus worden daar de huwelijken doorgaans gesloten via een koppelaarster, waarna de ouders het laatste woord hebben over de partnerkeuze. Zo ook Tevje, de melkman die drie dochters in de huwbare leeftijd heeft. Maar in de Broadway-klassieker *Fiddler on the roof* uit 1964, gebaseerd op de verhalen van de jiddische schrijver Sholem Aleichem en in Nederland bekender onder de titel *Anatevka*, komen die tradities allengs onder druk te staan. Al was het maar omdat de Joden het leven in Oost-Europa steeds onmogelijker wordt gemaakt. Niet voor niets zit het voltallige ensemble in de openingsscène in hedendaagse kledij aan een lange tafel in een brandtrappendecor dat doet denken aan de Joodse woonwijken in Brooklyn - daar vonden velen van hen destijds een veilig inkomen. De opkomst van Tevje, met zijn melkkar, fungeert hier als het begin van een avondvullende

flashback naar een wereld die honderd jaar geleden hardhandig is vernietigd.

De nieuwe Tevje is Thomas Acda, die de twee kanten van zijn rol luissterrijk in evenwicht houdt. Halsstarig dwingt hij zijn dochters de tradities in ere te houden („wat jij wil en wat jij kan, dat bepaal ik”), maar tegelijk weet hij de sympathie van het publiek te behouden door begrip op te wekken voor zijn behoudzucht. Als zijn wereldbeeld begint te wankelen, wordt hij zelfs ontroerend. Hij is de amateursycholoog die met God in discussie treedt over het lot van de Joden (en het zijne in het bijzonder) en grossiert in zelfgemaakte wijsheden: „Spuug in de lucht en het zal op je gezicht terecht komen”. Op aandoenlijk stramme benen stampst hij mee in de kringdansen die destijds tot de joodse folklore behoorden. En vol verlangen zingt hij ‘Als ik nou eens rijk was’, de grootste hit die *Fiddler* heeft voortgebracht.

De muziek wordt in deze productie tot flonkeren gebracht door een klein maar fijn orkestje van Jeroen Sleyfer, waarin de strijkers de toon aangeven. Opnieuw valt op hoe authentiek de

melodietjes van componist Jerry Bock nog altijd zijn - alsof ze niet op Broadway zijn ontstaan, maar in Oost-Europa. En de nieuwe vertaling van Rob de Graaf vloeit daarmee levensrecht samen.

Authenticiteit lijkt ook het sleutelwoord voor de regie van Ruut Weissman. Alles wat showy had kunnen zijn, is vermeden. Grote gebaren, vocaal stuntwerk en decorspektakel ontbreken. De toon is licht. Eva van Gessel, Hanna van Vliet en Sarah Janneh spelen de huwbare dochters als jonge vrouwen die oprecht voor zichzelf opkomen. Golde, de toegewijde vrouw van Tevje, wordt zuiver getypeerd door Judith Linssen. En Doris Baaten toont als de koppelaarster een tragikomisch kantje dat deernis opwekt. Als er geen markt voor gearrangeerde huwelijken meer is, is zij immers brodeloos.

Dat er in enkele kleinere rollen net iets minder expressief wordt gezongen dan in de rest van de voorstelling, is bijzaak in deze gelaagde, ruimschoots geslaagde reprise. Goed dat er weer een nieuwe *Fiddler* is.

Henk van Gelder

Theater

Banaan en oestermes van Hotel Modern. Gezien: Rotterdamse Schouwburg, 4/11. Tournee t/m 24/3 2018. Inl: hotelmodern.nl ●●○○○

Beeldrijmen komen niet echt tot leven

Peterselie kan moeiteloos een boom voorstellen, bewees Hotel Modern al. De theatergroep is heer en meester in het associëren met beelden. In voorstellingen als *Kamp* (2005), *Garnalen verhalen* (2009) en *Vliegboot moederschip* (2011) bouwden theatermakers Pauline Kalker en Arlene Hoornweg en beeldend kunstenaar Herman Helle miniatuurwerelden. Met kleine camera's leiden zij hun publiek vervolgens door de mini-decors. Steevast zijn hun voorstellingen ingenieus vormgegeven, met een hoofdrol voor alledaagse voorwerpen.

In *Banaan en Oestermes* krijgen dat soort objecten een ereplaats. Kalker, Hoornweg en Helle doen een warming-up en dan begint het. Als conservators van hun eigen museum stellen ze voorwerpen tentoon op kartonnen dozen. Van een wc-rol tot een opgezette eekhoorn of een legerhelm. Als één van hen een cactus neerzet, legt de volgende vlug een tennisbal op een potje asperges. Het is een stroom van beelden, associatie op associatie, gespeeld als een competitie in creativiteit waarbij de makers elkaar steeds proberen te overtreffen.

Banaan en Oestermes heeft de vreemdende stijl en humor, die de theatergroep eigen is. Zo zijn er komische gedachtesprongen. Als Helle een pak vaatwastabletten ('Sun') omhoog houdt bijvoorbeeld, en er dan stralen onder tekent met een pak zeep ('Sunlight'). Dit is ook meteen één van de momenten, waarop de makers op een andere manier associëren. Alleen maar die museale beeldenreeks zou inderdaad wat mager zijn voor een theatervoorstelling van een uur. Maar de andersoortige scènes die er nu doorheen zijn gevlochten, lossen dit niet op. Ze leiden af en vertragen zelfs de voorstelling, die al niet heel vlot aanvoelt.

Daarbij staat ieder beeld op zichzelf. Het refereert alleen aan een volgend voorwerp, dat ook weer alleen staat. Je mist de werelden, die Hotel Modern zo goed scheppen kan. De objecten komen niet echt tot leven. Tot dat ene moment, waarop Helle aan de slag gaat met een wc-borstel, wat groen en een pot pindakaas. Dan staat er opeens een boompje op één van de dozen. Een fascinerend spel met de verwachtingen is dat, waarvan je zou willen dat *Banaan en Oestermes* er meer zou bevatten.

Elisabeth Oosterling